

עטרת שלום

עלון שבועי שע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנושאים כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים

פרשת ויגש

בס"ד, עש"ק פרשת ויגש
ח' טבת תשע"ג – שנה ד' גליון קמ"ח

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

ירושלים	הרה"ג מוצ"ש	ר"ת
4:04	5:20	5:58
4:18	5:21	5:53
4:02	5:18	5:50
3:43	5:04	5:36

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

וַיִּגַשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדִבֵּר נָא עֲבַדְךָ דְבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי וְאֵל יִחַד אֲפָךָ בְּעַבְדְּךָ כִּי כְמוֹךָ כִּפְרַעְיָה (מד יח)

וזהו כוונת רש"י 'כי כמוך כפרעיה' דבר אחר, מה פרעה גזור ואינו מקיים, מבטיח ואינו עושה, אף אתה כן. היינו שדיבר כלפי מעלה לומר, שאם ח"ו נגזרה גזירה ועודן בשרשן, אתה מקבל תפילתן של צדיקים, ואז אינך מקיים מה שגזרת והבן.

והנה כל גזר דין בא על מה שפגמו למעלה בעולמות העליונים ע"י חמאים והעוונות, ולזה אמר יהודה 'אדני שאל את עבדי לאמר היש לכם אב או אח' היינו האם הגיע הפגם עד 'אב' בחינת אבא ואמא בסוד הבן בחכמה וחכם בבינה (ספר יצירה פרק א' משנה ג'), בחינת י"ה משם הוי"ה, או הגיע הפגם רק עד 'אח' בחינת ז"ן בסוד 'למען אחי ורעי' (תהלים קכב ח) כידוע מכוונת ק"ש (שער הכוונות דרושי כוונות קריאת שמע דרוש ו), וז"ל: וכל הנשמות המהורות היוצאים מן זוג העליון דאו"א, הנה הם אחים אל ז"ן, וז"ס למען אחי ורעי שקראם הקב"ה לישראל אחים ורעים, ולכן אל תתמה מגדולת מעלת נשמות הצדיקים כמה גבוה לאין קץ עיי"ש.

זנאמר אל אדני יש לנו אב זקן שלא נפגם ח"ו או"א, וגם זקן מרמוז לסבא גי' ס"ג בחינת בינה שלא נפגמו, אבל כל הקלקול הוא משום זילד זקנים קטן ואחיו מת' שהם עוד בקטנות ואין עוד התיקון של 'אח' בחינת ז"ן כנ"ל, כי הוא 'מת' כהידוע מווי"ן המלכים דמתו שהיה בזו"ן, ובוה צריכים לתקן ולעלותם בחזרה לאצילות, וזהו זיותר הוא לבדו לאמו' שירד לבדו ונפרד מבינה לעולמות ב"ע, אבל זאביו אהבו' שיתוקן בשלימות כל העולמות והניצוצין כב"א.

(רעוא דרעיון תש"ס לפ"ק)

הגמרא. היינו שלזה המשיל חז"ל תפלתן של צדיקים לתבואה בגורן, לרמוז שכמו שתבואה הוא השורש של הקמח והלחם, כן תפלתן של הצדיקים יודעים למתק הדינים בעודן בשורשן, ועי"ז משנים הצירופי אותיות שיש בגזר דין.

ולפי כל זה אפשר לפרש ג"כ כאן, שהרי היו כאן על השבטים גזרה שחשדו אותם במרגלים, וגם רצו ליקח את בנימין לעבד, והם לא ידעו שהוא יוסף הצדיק. וזה ידוע מה שכתב אא"ז הגה"ק רבי יצחק יהודה יחיאל מקאמרגא זי"ע בספרו נוצר חסד על מסכת אבות (פ"ו ערך אותיות אות ח) עה"פ 'ואתפלל אל אלהי השמים ואומר למלך' (נחמיה ב דה) וז"ל: איזה תפילה היה ביכולתו להתפלל בעמדו לפני המלך ולא יתחייב ראשו למלך, אלא זהו עצמו שיחה שלו למלך בשר ודם, היה בפנימיות כוונתו תפילה נוראה למלך עליון. ועד"ז יש לומר שהיה גם כן אצל יהודה שהתפלל להקב"ה, כי לא ידע שהוא יוסף הצדיק.

וזהו זיגש אליו יהודה' שנגש לתפלה ולהפוך את 'בי אדני' שם אדני' שורש הדינים, וזהו שמרמוז תיבת 'אלי' שהוא מספר יחוד הוי"ה אהי"ה שהוא בכחב"ד כידוע, היינו שניגש למתק הדינים בשרשן בעודן במחשבה. ידבר נא עבדך דבר' שאני רוצה להפוך את בחינת דיבור שמרמוז שכבר נפסק הגזר דין, בחינת חותם פה שבמלכות, שאז כבר עשה השליח את הצירוף האותיות שקיבל מהקב"ה לרעה, ואז כבר חל הדין ח"ו, ולכן ביקש יהודה מהקב"ה שרוצה לשנות את הגזר דין בעודו 'באזני אדני' שהדין עוד בבחינת מחשבה שיכולים עוד לשנות האותיות לצירופים אחרים לטובה.

צריך להבין מה מרמוז הלשון 'באזני אדני', ורש"י פירש יכנסו דברי באזניך. ועוד צריך להבין מה שפרש"י על 'כי כמוך כפרעיה' דבר אחר, מה פרעה גזור ואינו מקיים, מבטיח ואינו עושה, אף אתה כן. צריך להבין האם ע"י שמזלול בדיבורו על יוסף ועל מלך מצרים עוד ישמע לו להוציא את בנימין.

והנראה לומר דהנה אוזן מרמוז על מחשבה, שהוא בלי חיתוך הדיבור, כי הוא עוד במחשבה בלבד, ואז יכול לחשוב מה לדבר, ויכול לשנות עוד את מחשבתו הראשונה מה שרצה לדבר, מה שאין כן כשכבר חתך בדיבורו אז אינו יכול עוד לשנותו.

זכמו שמבואר ממרן הבעש"ט הקדוש זי"ע (בעש"ט עה"ת עמוד התפילה אות קנ"ט) על קושיית הרמב"ן האין יכולים לשנות ע"י תפלה הגזר דין מרעה לטובה של חברו, וכי יש ח"ו שינוי רצון לפניו יתברך שמו. ותירץ שבדאי אין המלך בעצמו עושה דין באחרים, כי אם שמצוה לשליח ונותן לו אותיות וצירופים שמהם יש הגזר דין שרוצה לתת להחוטא, כי מאתו לא תצא הרעות, אבל הצדיק ע"י תפלתו יכול לשנות האותיות לצירוף אחר כגון מצרה רצה, ומנגע ענג, ומעני עין וכו', כי גזר דין הוא טיפה ברחם המלכות, והצדיק שלוחא דמטרוניתא היודע למתק הדינים בשרשן לקשר הטיפה שבמלכות אל הבינה ונשתנה לענין אחר עיי"ש עמקות דבריו.

וזה כוונת חז"ל במסכת סוכה (יד ע"א) א"ר אלעזר, למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר, לומר לך מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות עכ"ל

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

כִּי עֲבָדְךָ עָרַב אֶת הַנֶּעַר מֵעַם אֲבִי לֵאמֹר אִם לֹא אֲבִיאֲנֹו אֵלַיְךָ וְהִטָּאתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים (מד לב).

איתא בחכמו"ל (גדה ל): שבשעה שבא אדם לעולם הזה משביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע. וזה ידוע (מסכת אבות פ"ג מ"א) שאחר פטירתו של אדם, יש לו דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, על כל הימים והשנים אשר היה בעולם הזה. וזה ידוע מחכמו"ל (פנהרין צא): עה"פ לפתח חמאת רובץ (בראשית ד ו), שבשעה שבא אדם לעולם הזה מיד בא היצה"ר, מפני זה נקרא מלך זקן וכסיל (קהל ד ט), ורק בשעה שבא לשנת השלוש עשרה שנעשה בר מצוה, בא אצלו היצר הטוב, הנקרא נער (וזה"ק ח"א קעט). וזהו הכוונה מש"כ 'במה יזכה נער את ארחו לשמור כדברך' (תהלים קט ט), היינו היאך יקבל את הנער היצר טוב, בשעה שבא ליום הבר מצוה, 'לשמור כדברך' ללמוד ולשמור התורה"ק.

וזה הפירוש 'כי עבדך ערב את הנער' שבשעה שבא לעולם הזה משביעין אותו תהי צדיק, 'מעם אביו לאמר' אביו שבשמים. 'אם לא אביאנו אליך' בחזרה בסוף ימיו, שלכל הפחות לא יגרע ממה שהיה מלפני שבא לעולם, 'וחמאתי לאבי כל הימים' לאבינו שבשמים. היוצא מזה שהאדם הישראלי צריך לעשות ולהשתדל כל מה שאפשר להיות יהודי בשלימות, כדי שיחזור נשמתו בשלימות.

(מעשה שלום' מרבינו שלום מקאמרנא)

מָהְרוּ וְעָלוּ אֶל אָבִי וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנֵךְ יוֹסֵף שְׂמֵנִי אֱלֹהִים לְאָדוֹן לְכָל מִצְרַיִם (שמואל"ב כג ג) **רְדֵה אֵלַי אֵל תַּעֲמֹד** (מה ט)

ר"ל הצדיק הדור אמר לשלוחו מלאכים קדושים כנודע, 'מהרו ועלו אל אבי' אבינו שבשמים, 'ואמרתם אליו כה אמר בנך יוסף' הצדיק הדור ההוא נקרא בשם יוסף כנודע, 'שמני אלקים לארון לכל מצרים' כנודע מסוד (שמואל"ב כג ג) 'צדיק מושל ביראת אלקים' צדיק גזר והקב"ה מקיים, הקב"ה גזר והצדיק מבטל (שבת נט:), שזהו 'שמני' על 'אלקים' להיות 'לארון לכל מצרים' לכל מצר של ישראל, 'ואמרתם אליו' כביכול 'רדה אלי' לכל הבקשות והתפלות שאני מבקש ליתן לישראל הקדושים, תיכף ומיד 'רדה' זאת 'אלי' שאוכל לחלק השפעות אלו לכל פרט ופרט מישראל ו'אל תעמוד' כדאמרו רז"ל יש תפלה שנענה לשבעים שנה, על כן אבקש 'רדה אלי' כל מבוקשתי עבור ישראל ו'אל תעמוד'.

(בן בית' מרבינו אליעזר צבי מקאמרנא)

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

וּבְנֵי דָן חָשִׁים (פר כז)

'ובן דן חשים' בתורתו של רבי מאיר היה כתוב כך (ב"ר ד ט). כי כבר הקדמתי לך (בהקדמה לספרו היכל הברכה), שכל אלו הענינים חילופן שיש בתורה, 'כתנת אור', וכן כל החסירות ויתירות, וכל הפלוגתות שיש בוה, הכל ניתנו מרעה אחד, אל אחד אמרן, לפי עניני עולמות של מעלה כך נכתב למטה, אלו ואלו דברי אלהים חיים, אלא שאחרי רבים להטות, כמו כל דיני התורה, ושלושה עשר ס"ת שכתב משה, בהן היו נכתבין כל הדעות אלו, ונתן לכל שבט כפי שורשו למעלה, וספר השלושה עשר כולל כל השבטים, ובו היה כתוב 'כתנת אור' 'ובן דן' בתורתו של ר"מ, וכך הוא דעת הוזהר (ח"ג רג), ודעת מרן האר"י (פנ"ח שער הק"ש פ"א), אבל במקום דפליגי המסורת, אפילו יחסור קוץ אחד הספר פסול ומשקר בשמא המלאכה, ואסור לקרות בו, והמברך מנאין, אבל 'ובני פלוא אליאב' (במדבר כו ח) אף בתורתו של ר"מ היה כתוב 'ובני' וצריך טעם.

עיי' ביחודים (פרק טו) 'ובני' מספר ח"י"ם. 'דן' מספר יוד הא ויו הא, ויש שלשה 'דן' צירוף זה, ועוד יוד הי ואו הא, יוד הא ואו הי. והן הן שלשה ספרים כמבואר בספר ברית כהונת עולם (מאמר אילוי של יצחק פ"א) של צדיקים יוד בהי ראשונה, של בינונים בוי"ו, של רשעים בהי אחרונה כנודע, ורבי מאיר בצדקתו הכריע את כל העולם לכף זכות, ולכן לא כתב בספרו אלא 'ובן דן' שאין שם אל ב"ן אחד יוד הי ואו הא של צדיקים.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

עטרת רז

רזי תורה מרבתינו זי"ע

וְנֹאמַר אֶל אֲדֹנָי יֵשׁ לָנוּ אֵב וְקֹן וְיִלְד וְקָנִים קָטָן וְאֶחָיו מֵת וְיִזְתֵּר הוּא לְבָדוּ לְאָמֵנוּ וְאָבִינוּ אֶהְבֵּוּ (מד כ)

מרן האר"י בפע"ח שער הק"ש (שם) בסוד 'תנו עז לאלהים', כי כביכול הש"י צריך עז מן ישראל על ידי מעשיהם, והנה המלכות נפלה בעוונותינו, ואי אפשר לעלותה אם לא שיהיו בניו צדיקים גמורים, אשר יש להם נשמות קדושות, שיש להם כח לעלות עד הבינה, ועל ידיהם תעלה המלכות, והנה למעם זה הגלות מתארך ומתעכב, כי אין בנו מי שיוכל לעלות למדרגה זאת, כי אם היה בינינו מי שיוכל לעלות שם נשמתו אז היה מעלה את המלכות עד שם, והיתה ממהרת לבא קץ הגאולה, וכמעט רוב צרות ורעות של האדם בא מן חסרון זה וע"ש. ובדברי מרן הריב"ש מוב דעל ידי אמונה נתקשר מלכות אני באין, ועל ידי זה נתמלאין כל הגזירות רעות.

וזה עשה יעקב כשראה צרתו מעשו, העלה בנשמתו הקדושה מלכות לאין, וזהו 'יותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו' כי נתאבק עמו על זה 'עד עלות השחר' שאז יתבלע הרע מן העולם, ויתעלה המלכות עד אין בתכלית הטוב, ובכללות כל העולם, וזה יהיה בביאות שחר של גואל צדק, ואז ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, כי הנוקבא עלתה למעלה, וזה בזמן 'האילולים כליל יחלוף' במהרה בימינו אבי"ה, ויותר הוא לבדו לאמו.

(היכל הברכה' מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא)

(שמואל"א ז ד) שעדיין לא הגיע זמנו, 'יולד לחברתי' בסוד 'נבוה וחול אישים איש מכאבות וידוע חולי וכמסתר פנים, אכן חליינו הוא נשא ומכאבנו סכלם ננוע מכה אלהים ומענה, והוא מחולל מפשענו מדוכא מעונותינו ובחברתו נרפא לנו' (ישעיה נג גח). וזהו שמרנו המסורה 'יולד וקנים קטן' 'יולד לחברתי'.

'ואחיו' משיח בן יוסף 'מת' הוא מסטרא דמותא, ויהיה נהרג בשערי ירושלים (לקו"ת יחזקאל), ואח"כ 'יותר הוא' עתיקא 'לבדו לאמו' ששם תתעלה המלכות, ולזה הקדים אמו לאביו, בבחינות עליות המלכות לרישא דאין, עטרת בעלה, 'לאמו ולאביו' (ויקרא כא ב) ימנא הכהן, להעלותה עד עדי עד, וזהו 'איש אמו ואביו תיראו' (שם יט ג) לעתיד יתגלה היראה ממש ויראה עלאה, כשתקדים האם עטרת בעלה כתר עליון לאב, אוי יתגלה אמיתיות היראה, ולזה בתלת הקדים אמו לאביו.

וזהו 'יותר' תרין דין, 'הוא לאמו', 'יותר יעקב לבדו' (בראשית לב כה) כי נשאר בלא מטרונותא, כי עלתה למעלה למעלה עטרת בעלה, וזהו שאמרו חז"ל (פנהרין צו). ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, והענין כי ירא יעקב מעשו, והעלה ביחודים מלכות שמים לבחינות אין, כמבואר בדברי מרן הריב"ש מוב, (בעש"ט עה"ת לך לך כה) ובדברי

נמסרה במסורה 'יולד' תרין, 'יולד לחברתי' (בראשית ד כג), 'יולד וקנים קטן'. דהענין משיח בן דוד גואל צדק יהיה לו יחידה דאצילות, ושם יעלה את המלכות למעלתה לרישא דאין (פע"ח ר"ה פ"ב).

וזהו השאלה 'לאמר' על מלכות שמים, 'היש' שהוא סבא עלאה אבא עלאה 'לכם אב' ואתם אחים להש"י קב"ה כמבואר בפע"ח הנ"ל (שער הק"ש פרק יב) כי נשמה ונשמה לנשמה הם בנים לאו"א ואחים גמורים של הת"ת ומלכות, אמנם הרוח ונפש הם בנים של תו"מ, והוא סוד 'למען אחי ורעי', כי קרא הקב"ה לישראל אחים נגד הנשמות, ובנים נגד נפש ורוח, וזהו הענין אלהא דאית בישראל כותיה (וזה"ק ח"א י). ועל דם נעשה היחוד, בסוד 'אדברה נא שלום כך' (תהלים קכב ח) בסוד 'לעמו יתן הוי"ה' (שם כט יא) כשיתן לעמו כל הוי"ה, שיהיה בהם צדיקים גמורים, או 'יברך את עמו בשלום' שיבוא משיח, ויש פסק בין 'השם' ל'יברך' ע"ש, מורה על פירוש זה.

ומשיח בסוד יחידה דאריך, אוי 'יש' שהוא חכמה ובנינה, הם אחים ל'אח' שהוא משיח בן דוד כי הוא מאריך, וכשעדיין לא בא הגאולה אוי 'יש לכם אב' ולא 'אח'. ונאמר אל אדני יש הוא לנו אב וקן' והמעם 'יולד וקנים' משיח בן דוד הוא קטן עדיין, 'דוד הוא הקטן'

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע

דיני ברכת התורה. סימן מז

ד. אם שומע שמדברין אליו דברי תורה צריך לברך סתם אינו כעונה לענין זה אלא הוה כמהרהר^א:
ברכת התורה, ואסור לשמוע עד שיברך. אבל שומע

מסגרת השלחן ~~~~~

דין שומע כעונה, הרי במצות תלמוד תורה יש דין שומע כעונה, ולכן צריך לברך. והוא כמש"כ בהלכות קטנות הנ"ל דיש דין שומע כעונה גם בתלמוד תורה. החיד"א במחזיק ברכה (סק"ד) הקשה עליו דהרי בשו"ע (סימן קמא ס"ב) פסק דהעולה לתורה צריך לקרות עם הבעל קורא כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה אף שהוא שומע קריאתו, הרי דליכא שומע כעונה בתלמוד תורה. אמנם דעת רבינו לקמן (סימן קמא ס"ב) שכתב - שהמקרא יקרא בקול רם ונעים, והעולה ישמע, 'שומע כעונה', עכ"ל. והוא כדעת הזוהר וע"ע מה שהאריך בזה לקמן (סימן קלט ס"א וסק"א), הרי למד רבינו דאיכא דין שומע כעונה בתלמוד תורה לכן בשומע שמדברים בדברי תורה כשבדעתו להקשיב ולשמוע צריך לברך. ואיכא ראייה ממה שאמרו בגמ' (ברכות כ.) לגבי בע"ק אין איסור להרהר בדברי תורה, אלא בסיני הוצרכו ליטהר אף לשמיעת דברי תורה, וכתבו התוספות (שם ד"ה כדאשכחן) שהוא כיון דשומע כעונה.

א. כוונת רבינו דאם שומע שמדברים בדברי תורה כשבדעתו להקשיב ולשמוע צריך לברך ברכת התורה, כיון דהרי הוא לענין מצות תלמוד תורה בגדר שומע כעונה וכלומד בעצמו, ול"כ בהלכות קטנות (ח"ב סימן קנט) - השומע דברי תורה צריך לברך כיון דשומע כעונה מידי דהוי אשומע שופר ומגילה, ועדיף מהרהר, ע"ש. מובא בשע"ת (סק"ג). אבל אם שומע סתם ואינו נותן לבו ומרכז מחשבתו לשמוע אינו צריך לברך ברכת התורה, ועל זה כתב רבינו 'שאינו כעונה לענין זה אלא הוה כמהרהר', דאיתא בשו"ע (סעיף ד) - המהרהר בדברי תורה אינו צריך לברך, וכן בשומע סתם אינו צריך לברך. וכגון זה כתב המג"א (סימן פה סק"ב) דאעפ"י שמותר להרהר כנגד הערוה, אבל לשמוע ולכוין לצאת אסור, ע"ש. ואיכא למידק מדברי רבינו במש"כ 'שאינו כעונה לענין זה', דמשמע דבשומע שמדברים בדברי תורה כשבדעתו להקשיב ולשמוע, הוה

המטח עטרת זקנים

ששניהם הפליגו באריכות ימיהם למעלה מצי"ה שנים בריאים ושלמים.

הסתלקותו

זקן ושבע ימים היה הראב"ד לא כהתה עינו ולא נס ליחו עד יומו האחרון, למעלה ממאה וחמש שנים היה בעת השיב את נשמתו הטהורה והזכה ליוצרה, במוצאי שבת קודש אור לעשרה בטבת ישב הראב"ד על מיטתו בדעה צלולה, ושלח לקרוא לבנו וחתניו ולנכדיו, נפרד מכל אחד ואחד ביחידות ובירך ברכות לרוב, כשעה לאחר יציאת השבת השיב את נשמתו ליוצרה במעמד בני משפחתו.

וכה חרות על מצבתו:

פ.נ.

אהוב ורצוי צדיק יסוד עולם.

באור תורתו הופיע כל נעלם.

רב רבנן העמיד תלמידים.

הרבה לעשות חיל בלימודים.

מורינו ורבינו הרב הגאון

רבי אברהם אבלי

בן הרב הגאון מורינו יהושע זצ"ל

נלבי"ע י' טבת תרנ"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

בפנקס החברא קדישא פעה"ק כתוב: הרב

הגאון הזקן ושבע ימים יותר מאה שנה שוקד

על התורה ועבודה וסבל יסורי עניות כל ימיו.

יחוס בית אבות

הגאון האדיר הראב"ד רבי אברהם אבא

קאסאווסקי זצ"ל, חתנו הגאון הגדול רבי שלום

לייב אייזנבאך זצ"ל בעל הבאר יצחק על קדשים

ותכלת מרדכי על טהרות, חתנו רבינו הראב"ד

הגאון הקדוש רבי ישראל יצחק הלוי רייזעמאן

זצ"ל, חתנו רבינו הגאון הקדוש רבי שלום

מקאמרנא זי"ע בעל המעשה שלום, בנו כ"ק

מרן אדמו"ר שליט"א.

השמים סבבוהו, שבזכותך זכיתי לעוד עשרים וששה שנים מלאים חיים וטובים, ולהמשיך בעבודת הקודש, ובעסק התורה וההוראה, ולהעמיד דורות ישרים ומבורכים, בוודאי עכשיו בדין הוא שתיטלי שכריך שתזכי להיות עמי במחיצתי.

אחר הנישואין עם הרבנית מרת העטיל העניא גילתה לו הרבנית את גודל ייחוסה שהייתה בת הגאון רבי משה זאב בן רבי חיים צבי פיינשטיין זצ"ל מוורשא, חתנו של הרה"ק רבי אריה ליביש ניהוז מחעלם זצ"ל בא"ב להב"ח, וחתן הרה"ק רבי מאיר מאפטא זצ"ל בעל האור לשמים, ודור שישי להגאון בעל שו"ת פנים מאירות זצ"ל.

בניך כשתלי זיתים

בן וחתנין דרבנן השאיר אחריו הראב"ד, בנו הגאון הגדול רבי חיים יהושע קאסאווסקי זצ"ל בעל מחבר ספר התושיה ומעייני הישועה על מסכתות הש"ס, ובעל הקונקראנציה על לשון המשנה והתוספתא והש"ס בבלי וירושלמי, חתנו כבנו הגאון הגדול רבי שלום לייב אייזנבאך זצ"ל מגאוני ופארי ירושלים בעל מחבר ספר באר יצחק על קדשים ותכלת מרדכי על טהרות בעל בתו מרת חוה שימא ע"ה, חתנו השני הגאון הגדול רבי יעקב גראנער זצ"ל בעל מחבר ספר זכרון יעקב בעל בתו מרת מרים רחל ע"ה.

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שסיפר לו ש"ב הגאון רבי ישראל גרוסמאן זצ"ל ראש ישיבת קארלין, שסיפר לו אמו מרת פראדיל שפרה ע"ה נכדת הראב"ד בת לבתו מרת מרים רחל גראנער, שהיא ובת דודתה הרבנית מרת חיה שרה רייזעמאן ע"ה בת לבתו מרת חוה שימא אייזנבאך, היו הרבה יחד בבית זקנים מרן הראב"ד ועזרו לו ולרבנית, ובירכם הראב"ד באריכות ימים ושנים בריאים ושלמים, וכן היה

אחר הדברים האלה כשעבר כמה ימים ושנים מהמעשה הנ"ל, חלתה הרבנית אשת הראב"ד בזוו"ר ומיום ליום גברה מחלתה, ובאחד מערבי השבתות השיבה את נשמתה ליוצרה, הראב"ד על אף שמונים שנות ימי חייו המשיך את סדר יומו כזקן ורגיל, לקח לעצמו משמש שישמש לו ויעמוד על ימינו לשרתו במקום הרבנית שנסתלקה.

אחר עבור שנה נפל רעיון בלב המשמש, אולי יישא הראב"ד לאשה, את האשה מרת העטיל העניא היושבת כמה שנים בבית אביה בלי למצוא בת זיווגה, המשמש קם ועשה מעשה מתחילה הלך אל בית האשה שהייתה בת עשרים וחמש שנה, ולבקש הסכמתה שידבר בה נכבדות עם הראב"ד, האשה שמחה מאוד והזכירה את ההבטחה שהבטיח לה הראב"ד עמי במחיצתי, משם הלך אל בית הראב"ד והציע הדברים ונגמר השידוך בכי טוב, והאשה העטיל העניא נהייתה לאשת הראב"ד, בעת הנישואין הבטיח לה הראב"ד שעוד יזכו להוליד יחד ילדים ויזכו ביחד להכניסם לחופה, וכן היה שנולדו להן בן וב' בנות, והאריך הראב"ד ימים ושנים וזכה להוליד ילדיו תחת החופה, ולראות מהם נכדים ההולכים בתורת ה', הרבנית מרת העטיל העניא המשיכה במסורת הרבנית בזוו"ר, ומדי שבת בשבת ומועד במועד קיבצה ורבעה בנות ישראל, ללמד להם מדרשי חז"ל והמעשה אשר יעשו.

קודם הסתלקות הראב"ד אמר לאשתו הרבנית מרת העטיל העניא הנה עשרים וששה שנים היו ימי שנות חייו יחד, הנה בשעה שהיית בצער ובמצוק בשעת קבלת הגט, הבטחתי לך שתהיי עמי במחיצתי, אחר שאמרתי לך הדברים האלה חשבתי בלבי איך מלאתי להבטיח דבר גדול כזה, אבל עתה רואה אני שמן

הגאון האדיר רבי אברהם אבא בן רבי יהושע קאסאווסקי זצ"ל
ראב"ד ווילקאווסק ועיה"ק ירושלים ת"ו עשרה בטבת תרנ"ה

ווילקאווסק

אחד מגדולי וגאוני עיר הקודש והמקדש ירושלים, ומגדולי בעל ההוראה שבה, מדמויות ההוד בדור דעה לפני למעלה ממאה וחמישים שנה, היה הגאון האדיר רבי אברהם אבא קאסאווסקי זצ"ל, מפארי היחס מיוחס היה עד להגאון רבי דון יצחק אברבנאל זצ"ל, טרם עלה לשכון בעיר הקודש ירושלים, כיהן פאר כראב"ד העיר ווילקאווסק שבליטא, בשנת תרט"ז עלה יחד עם זוגתו הרבנית בזוו"ר לכונן עפר ארץ הקודש, לפני עלותו לארץ הקודש נסע לקבל ברכת קודש ברכת פרידה, מהרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זצ"ל ומהרה"ק רבי מאיר מפרימשלאן זצ"ל, שני הצדיקים כיבדו מאוד את הגאון כשבא לחסות בצילם, וברכו אותו בברכת צאתכם לשלום, ויזכה להפיץ מעינותיו חוצה ולהעמיד תלמידים בישראל.

ארץ הקודש

כשעלה רבי אברהם אבא לשכון פאר בעיר הקודש ירושלים, נתקבל בחיבה ובהערצה גדולה בפי כל חכמיה וגאוניה, הגאון רבי משה יהודה לייב יהושע זילבערבערג זצ"ל אבד"ק קוטנא בעל הזית רענן קיבלו לכהן פאר כראב"ד בבית דינו שבחצר בית המדרש הגדול והמפורסם חורבת רבי יהודה החסיד, רבים וטובים באו להתדיין בבית דינו, כשמידת היושר והאמת ולהוציא הדין ברור כשמלה, ולירד בעומקה של דינה היה נר לרגלו, ואפילו מי שיצא חייב בדינו יצא בלב שמח.

מתמיד עצום לא פסיק פומיה מגירסא היה הראב"ד, לילה כיום יאיר מעולם לא כבה האור בביתו, בקי נפלא היה בכל חדרי התורה בנגלה ובנסתר, למדן עצום היה, לא סתם כינוהו אותו זקני ירושלים, בתואר גאוני'שער למדן, דהיינו שהיה דרכו בעת לימוד הגמרא ללמוד מקודם הגמרא ורש"י בלבד, ולהעמיק בה עד שזכה להבינה, ולהשיג בעצמו קושיות התוספות והמהרש"א, ולהבין את מהלך רש"י בכל אורך הסוגיא שלא יקשו עליו קושיות המפרשים.

בכלל היה חביב עליו דברי רש"י הקדוש בתנ"ך ובש"ס, והיה מדקדק ומברר בדבריו דיוק הדק היטב היטב הדק, וניפה דבריו כסולת נקיה, כשביקשו ממנו בשנת תרכ"ב, הנהלת תלמוד תורה עץ חיים בעיר הקודש ירושלים להיות הבהון הראשי, אע"פ שהיו רבים שהניאו אותו ואמרו לו שאינו לפי כבודו, שמח מאוד שעל ידי זה יוכל להעמיד תלמידים הרבה, ובפרט בדרך לימודו ועיונו בדברי רש"י הקדוש, לדקדק היטב בכל דבריו, הרבה תלמידים העמיד הראב"ד למדנים מופלגים בעומק הפשט והעיון, וכל המלמדים החדשים שנתקבלו בתלמוד תורה, הדריכם בשיטת לימודו ועיונו

בדברי רש"י הקדוש, שהוא מאיר עיניהם של ישראל, ומחדד עומק הפשט, ועל ידי זה יגדלו התלמידים, ויצמחו מעלה מעלה בלימוד התורה והגמרא, על דרך הישר והמכוון. על אף שעסק רבות בצרכי הכלל הן בשדה ההוראה, והן בשדה החינוך, והן בשיעורי התורה, שמסר לרבים בבית המדרש הגדול חורבת רבי יהודה החסיד, היה נחבא אל הכלים ושתקן גדול, לא פתח את פיו כלל וכלל במילי דעלמא, ולא חתם על שום כרוז או קול קורא שיצאו בימים ההם, קדוש טהור ופרוש היה, קדושתו וטהרתו הייתה ניכרת על פניו, אנשי ירושלים פחדו מיראת הכבוד, לעמוד על ידו מרוב קדושתו ודביקותו, תפילותיו היו בדביקות ובעבודה גדולה, אע"פ שהתפלל בנוסח ספרד, היה מתפלל בבית המדרש הגדול שבחורבת רבי יהודה החסיד, ולא רצה להתפלל בבית המדרש הגדול תפארת ישראל רוז'ין (ר' ניסן בקיס שוהל), כי דרך החסידים שהם רודפים אחר הצדיקים, ומבקשים ממנו עצה במילי דשמיא וברכות וישועות, והוא רצה להיות נחבא אל הכלים שלא יפריעו אותו מעבודת הקודש.

עם הרה"ק מלעלוב זצ"ל

ידידות עמוקה שררה בין הראב"ד לבין הרה"ק רבי אלעזר מנחם מנדל בידרמאן מלעלוב זצ"ל, שעות על גבי שעות ישבו יחד שני הצדיקים בחדר סגור ומסוגר לבדם, ועסקו יחד בדברים העומדים ברומו של עולם, אנשי ירושלים וחסידים ואנשי מעשה שבה, שרצו לדעת מהם הסוד ושיח בין הני תרי הצדיקים, ידעו שמהראב"ד לא יצליחו להוציא ממנו מילה אחת בהיותו שתקן גדול, אבל מהרבי מלעלוב ודאי שיגיד להם, אבל גם הרבי מלעלוב סירב להגיד להם דבר וחצי דבר בהשיג ושיח בין הני תרי צדיקים, ונשארו הדברים סתומים ונעלמים עד היום הזה.

הידור מצוה היה להראב"ד במצות סוכה, בכל שבעת ימי החג לא יצא מהסוכה שעל יד ביתו, בו עסק בלימוד תורתו, ולא הלך לבקר שום אחד מגדולי ירושלים בחג הסוכות, על רוב חביבותו שלא לצאת מהסוכה. מקפיד גדול היה הרבי מלעלוב בחג הפסח, בכל החומרות והגדרים שלא להיכשל במשהו חמץ, ואכל רק ממצות שעמד על גבם משעת הקצירה עד שעת האכילה ממש, וכן בשאר המאכלים, ולכן לא הלך לבקר שום אחד מגדולי ירושלים בחג הפסח, מגודל זהירותו שלא להיכשל במשהו חמץ. גודל החביבות ששררה בין הני תרי קדושי עליון, הייתה שהראב"ד הלך בחג הסוכות ויצא מסוכתו לבקר את הרבי מלעלוב, והרבי מלעלוב הלך לבקר את הראב"ד בחג הפסח וטעם אצלו ממאכלי ביתו, כל זה היה להראות גודל

החביבות מאחד לשני.

עמי במחיצתי

הרבנית אשת הראב"ד בזוו"ר היתה מלמדת בביתה, בכל שבת ושבת קודש את בנות ישראל, את המעשה אשר יעשון, וסיפורי ומדרישי חז"ל על פרשיות השבוע, ודאגה שכרם בית ישראל ובנות ציון היקרים, ימשיכו את מסורת האבות בדרכי התורה והצניעות, בין התלמידות אשר היו באות מידי שבת בשבתו אל בית הרבנית, הייתה הבתולה מרת העטיל העניא, חכמה ופיקחה מבינה דבר מתוך דבר, והייתה יד ימינה של הרבנית ודואגת לכל מחסורה, ודאגה לקבץ ולרפץ התלמידות לבוא מידי שבת בשבתו, לשמוע אמרי פנינים יקרים מהרבנית.

ברבות הימים סיפרה הרבנית לבעלה הראב"ד על הבתולה מרת העטיל העניא על ישרה ומידת החסד והצניעות שבה, ושצריכים לדאוג לזווג בשבילה בחור תלמיד חכם ירא שמים כראוי לה, בין תלמידי הראב"ד היה הבחור רבי יונתן בן רבי יצחק הענעלעס, בחור משכמו ומעלה מתמיד עצום ובקי בחדרי התורה, הבחור הזה הציע הראב"ד להרבנית בשביל הבתולה מרת העטיל העניא, השידוך נגמר בכי טוב, ובסעודת הנישואין ישבו הראב"ד והרבנית כשושבינין המוליכין את בניהם לחופה.

אך לא ארכו לחתן וכלה ימי שלוותן, אחר כשנתיים ימים מיום שבאו בברית הנישואין, חלה החתן במחלה אנושה, רופאי העיר הרימו ידיהם, ואמרו שאין רפואה למכתו וימיו וחודשיו ספורים, שוד ושבר תקף את בני העיר, ובפרט להראב"ד והרבנית שהיו קשורים בלו"ג עמהם, הראב"ד התגבר על צער, וזימן אליו באחד הימים את החתן ואת הכלה ואמר להם, שכפי שנשמע מאת הרופאים הרי ימיו ספורים, וא"כ תישאר האשה עגונה שנים רבות, אחר שלבעל יש לו אח קטן שהוא אך ורק בן שלוש שנים, ולפני מלאות לו י"ג שנה לא יוכל לחלוץ את אשת אחיו, ע"כ מבקש הוא מהבעל שיעשה גמילות חסד לאשתו וייתן לה גט פטורין, ומבטיח לו שבזכות מצווה זו ומסירות נפשו לדבר זה, יזכה להיות עמו במחיצתו בגן עדן לאחר מאה ועשרים, ומה כאן עמד ושימש אותו אף שם יעמוד וישמש אותו, הבעל כששמע הדברים האלה הסכים מיד לבקשת רבו ונתן לה גט פטורין. האשה שעמדה מן הצד בקול בוכים ודמעתי על לחיה, ראתה שעכשיו הוא עת רצון ביקשה ג"כ מהראב"ד, שיהיה לה חלק בהבטחה שהבטיח לבעלה ותהיה ג"כ עמו במחיצתו בגן עדן, הראב"ד שרצה להרנין את ליבה הבטיח לה שתהיי גם עמי במחיצתי, אחר ששה שבועות מהמעשה הגט נסתלק הבעל רבי יחונתן לבית עולמו.

המשך בעמוד הקודם